

Concept deelverslag van de vergadering van de Statencommissie Ruimte, Landbouw en Natuur

van 25-10-2019

betreffende Statenvoorstel Wijzigingsverordening Omgevingsverordening Limburg 2014, paragraaf 2.14 Houden van geiten van 1-10-2019

Statenkenmerk	G-19-026	Maastricht	25 oktober 2019
---------------	----------	------------	-----------------

De heren Brinkhaus, Jacobs en Aendekerk krijgen het woord. De eerste spreker stelt zich kort voor: de heer Frank Brinkhaus is melkgeitenhouder in Heythuyzen. Hij is opgegroeid in Horst. Hij spreekt uit eigen naam over dit veelbesproken onderwerp. Uit een onderzoek is gebleken dat de melkgeitenhouderij invloed heeft op de gezondheid. Dit onderzoek levert meer vragen op dan antwoorden. Ook het causale verband tussen de melkgeitenhouderij en longontsteking bij mensen is niet aangetoond. Roken wordt in het onderzoek niet meegenomen. Kortom: het onderzoek is volgens hem niet juist uitgevoerd. De gevolgen kunnen zeer ingrijpend zijn. Hij neemt deel aan het lopende vervolgonderzoek, VGO 3. Daar is nu de stikstofproblematiek bij gekomen. In 2030 zouden de stalsystemen gesloten moeten zijn. De zogenaamde 'end-of-pipe-solutions' moeten verder doorontwikkeld worden. Het ontstaan van ammoniak is een onderbelicht thema door gebrek aan kennis. Dat kost tijd en geld. De kosten zullen door de ondernemers worden gedragen. Oplossingen die de bron aanpakken zijn veel ingrijpender. Investeringsvergoeding vergen een grotere omzet. De sector wil zijn verantwoordelijkheid nemen om emissies terug te dringen. Daarvoor vraagt men tijd en ruimte.

De voorzitter geeft de commissie gelegenheid tot het stellen van vragen.

Partij voor de Dieren (Hansen) vermeldt dat er vorige week een presentatie was van mevrouw Smit, onderzoekster in dit dossier. Alle genoemde punten zijn onderzocht. Er bleek geen enkele invloed te zijn op de uitkomsten van het onderzoek. Wat betreft uitstoot stikstof in gesloten stalsystemen is de vraag in hoeverre van deze innovatieve maatregelen bewezen is dat ze werken. Het is nog niet bekend waardoor longontsteking veroorzaakt wordt. Waarop worden deze innovatieve ontwikkelingen dan gebaseerd? In hoeverre is dierenwelzijn meegenomen in de ontwikkeling van een halfopen naar een gesloten systeem?

De heer Brinkhaus reageert. Het huidige beleid is gebaseerd op VGO 2. Daarbij is niet gekeken naar bepaalde aspecten als roken en antibioticagebruik. Dit wordt in het vervolgonderzoek meegenomen. Wat de oorzaak van longontsteking betreft: ondanks alle risicomomenten heeft bijna niemand binnen zijn bedrijf problemen. Hij wil zijn bedrijf zo goed mogelijk voorbereiden op de komende dertig jaar. Hij wil de lucht gaan ioniseren, waardoor 99,99% wordt afgevangen. Het gesloten stalsysteem maakt gecontroleerde uitstoot mogelijk. Ook is de temperatuur beter te regelen, wat gunstig is voor het dierenwelzijn.

De heer Ruud Jacobs stelt zichzelf voor. Hij is inwoner van Altweerterheide. Hij spreekt namens zichzelf als chronisch zieke, namens de Kerngroep Leefbaarheid Altweerterheide en mede namens Buurtschap de Meijbaan, dicht in de buurt van de geplande melkgeitenhouderij. Een halfjaar geleden was hij aanwezig toen de Provincie – volgens hem terecht – besloot de geitenstop onverkort te handhaven. Waarom dit achter gesloten deuren plaatsvond, is voor hem een raadsel. Met verbijstering en ongeloof is het nieuwe Statenvoorstel gelezen. Het lijkt te zijn geschreven door de industrie zelf. Geiten zijn en blijven een bedreiging voor de gezondheid, met name met betrekking tot longontstekingen. Er zijn al resultaten

van VGO 3 bekend, waarin dit wordt aangetoond. Alle door indieners aangedragen argumenten zijn gebaseerd op drijfzand. Het gevaar van longontsteking is onderkend door diverse instanties, waaronder universiteiten. De sector is relatief klein in Nederland. De eindproducten gaan voor een groot deel naar het buitenland; de rommel blijft hier achter, waaronder gezondheidsrisico's. Van innovatieve techniek is volgens hem nauwelijks sprake. Een luchtwasser heeft niet het gewenste effect. Stallen zijn niet luchtdicht te krijgen. In het geval van Altweerderheide zou voldaan zijn aan de plaatselijke GGD-adviezen. Die zijn minder concreet dan de landelijke adviezen. GGD Limburg Noord beveelt voldoende communicatie voor en tijdens de realisatie aan. Het dreigen met juridische stappen en de krant vormden de enige communicatie van de initiatiefnemers Altweerderheide. Wat de jurisprudentie betreft, kan verwezen worden naar wat de rechtbank Zeeland-West-Brabant heeft bepaald in een vergelijkbaar geval. Het voorzorgsbeginsel in het kader van gezondheidsonderzoeken is correct toegepast door geen vergunning te verlenen. Tegen deze uitspraak van maart jl. is tot op heden geen beroep ingesteld. De geitenlobby oefent volgens hem op immorele wijze druk op tegenstanders uit. Hij geeft hiervan een voorbeeld. Het voorstel is kwalitatief gezien ondermaats. Hij verzoekt dan ook het voorstel in deze vorm af te wijzen of ten minste de overgangsbepalingen eruit te halen. De volksgezondheid gaat voor.

CDA (Tegels) meent dat volksgezondheid een centraal thema is in deze discussie. Hij begrijpt dat de heer Jacobs de GGD ter discussie stelt. Dat baart de fractie zorgen. Waar is deze twijfel op gebaseerd?

De heer Jacobs merkt op dat GGD Nederland resultaten en voorzorgsmaatregelen heeft gepresenteerd, terwijl GGD Limburg Noord een ander afstandscriterium aanhoudt. Men houdt geen rekening met de meest voorkomende windrichting. De conclusies die landelijk worden getrokken worden niet meegenomen.

CDA (Tegels) vraagt of dat betekent dat de GGD als adviesorgaan moet worden losgelaten.

De heer Jacobs ontkent dit, maar geeft aan dat de uitspraken van de beide GGD's (Limburg Noord en Limburg Zuid) botsen met elkaar. GGD Limburg Noord wijkt af van alle andere GGD's in Nederland.

SP (Claessens) heeft in voorbereiding van de behandeling van dit agendapunt contact gezocht met een arts van GGD Noord Limburg. Het advies aan de Provincies is de stop te handhaven, totdat het nieuwe onderzoek klaar is. Ze begrijpt de uitspraak van de heer Jacobs niet.

De heer Jacobs verwijst naar het laatste rapport van GGD Limburg Noord inzake de casus Altweerderheide.

VVD (Nijskens) denkt dat de verwarring kan zijn ontstaan door rapporten van verschillende data.

De voorzitter stelt voor dit onderwerp later bilateraal te onderzoeken. De heer Aendekerk krijgt het woord.

De heer Aendekerk stelt zich voor: John Aendekerk, geitenhouder in de gemeente Weert. Zijn verhaal sluit aan bij het verhaal van de eerste spreker. Hij is bezig met een bedrijfsovername, turbulent in verband met wijzigende wetten en regelgeving. Hij heeft voorheen als productontwikkelaar gewerkt bij Vencomatic en daarbij onder andere aan een nieuw gemengd bedrijf een bijdrage geleverd. Daarmee heeft hij zaken ontwikkeld en een visie voor de geitenhouderij. Hij gelooft in de toekomst van de geitenhouderij. Er bestaan systemen die de emissie reduceren en goed zijn voor het dier. Onderscheidend zijn wordt belangrijk, de consument wil een keuze hebben. Houderijsystemen moeten toekomstbestendig zijn. Hij wil een innovatieve geitenstal realiseren, met stevige doorlaatbare vloer, kleplateaus, overdekte uitloop met begroeiing en een constant stalklimaat met warmtewisselaar. De stal is beter voor het milieu en voor de volksgezondheid. Ammoniak, geur en fijnstof worden bij de bron voorkomen, daardoor zijn reducties

mogelijk van 90% (ammoniak en fijnstof) en 79% (geur). Mest en urine worden apart opgevangen en opgeslagen. Het totale systeem is beter dan het 'end-of-pipe' principe. Er is een pilot ingericht. De investering valt 70% hoger uit dan voor een traditionele stal. Als eerst een andere geitenhouderij gesloten dient te worden, betekent dit een bijzonder slecht perspectief voor zijn bedrijf. Er zou een voorbeeld genomen kunnen worden aan de Provincie Friesland. Daar zijn circa twintig geitenhouderijen. Men ziet geen verband met de dichtheid uit het VGO-onderzoek. In Limburg zijn er zeventien geitenhouderijen. Het VGO-onderzoek geeft aan dat andere soorten vee en veedichtheid geen relatie hebben tot het vermoeden van ontstaan van longontsteking. Het verzoek is rekening te houden met de proactieve houding van de geitenhouderij in Limburg.

SP (Claessens) begrijpt de moeilijke positie van de geitenhouderijen. De vraag is: wat als mocht blijken dat al die innovaties toch niet de uitwerking hebben zoals geschetst en er wel een causaal verband is tussen longontstekingen en geitenhouderijen? Wat als ondanks grote investeringen het toch bedrijf op slot gaat?

De heer Aendekerk meent dat hetzelfde aan de orde is bij de traditionele geitenhouders; die hebben ook geïnvesteerd. Er dient samen een oplossing gevonden te worden.

Partij voor de Dieren (Plusquin) merkt op dat de heer Aendekerk dertig jaar is. Over drie jaar is het VGO-onderzoek afgerond. Is het niet verstandiger om te wachten?

De heer Aendekerk geeft aan zaken te willen regelen in overleg met overheden en de omgeving. Er is niet direct een tijdpad. Belangrijk is in dialoog te blijven met elkaar. Deze verordening ligt er, daarna zijn er maatregelen toegevoegd zoals sluiting van een houderij voordat nieuwbouw mag plaatsvinden. De vraag is waarom deze maatregelen genomen moeten worden als de uitkomst van het VGO-onderzoek nog niet bekend is. Hij ziet geen economische voordelen.

Partij voor de Dieren (Plusquin) meent dat de wens van de Staten hieraan ten grondslag ligt. Ze wil weten of wachten voor hem een optie is.

De heer Aendekerk wil vooruit. Hij is onlangs voor de tweede keer vader geworden en denkt aan de toekomst.

De voorzitter geeft aan dat de inspreekteksten zullen worden toegevoegd aan dit agendapunt. Het voorstel zal in twee termijnen behandeld worden. Ze geeft de heer Hermans het woord.

PVV (Hermans) merkt op dat het Ministerie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport een kennisplatform heeft: veehouderij en humane gezondheid. Daarop is onafhankelijke informatie te vinden over het effect van veehouderijen op de gezondheid van mensen. Wat betreft geiten is de webpagina echter ontoegankelijk. Dat roept vragen op. Zolang het onderzoek loopt, is en blijft het standpunt van de PVV: 'geen geit erbij'.

Partij voor de Dieren (Plusquin) merkt op dat er na de voorbereidingsbesluiten een regeling en een verordening moeten komen. Ze meent dat het voorstel van GS ernstige gebreken vertoont. Principieel, technisch en qua toelichting. De afwijkmogelijkheid die geboden wordt, doorkruist het principe dat er geen geit bij mag komen totdat het gezondheidsonderzoek is afgerond. Het vooruitlopen op de uitkomsten van dit onderzoek is in strijd met de geest van het genomen besluit. Bovendien is de vraag of de gezondheidkundige kennis van GS groter is dan die van de onderzoeksinstellingen. Ze ontvangt hierop graag een reactie. Een technisch punt blijft de terechte eis dat een geitenhouderij moet sluiten voordat een andere mag worden gebouwd. Hierbij staat niets over aantallen geiten vermeld. Het risico hiervan is dat er forse uitbreiding plaatsvindt bij een bestaande geitenhouderij en een andere, veel

kleinere wordt gesloten. Het verzoek aan GS is deze technische fout te herstellen, vóór de aanstaande Statenvergadering. GS besteedt in de toelichting veel aandacht aan juridische risico's en mogelijke planschadeclaims. Aan de landsadvocaat is een kostbaar en geheim advies gevraagd over die risico's, die in andere Provincies blijkbaar niet voorkomen. Nergens zijn tegen de uitbreidingsstop procedures ingesteld. Het is een tijdelijke maatregel. Het overgangsrecht doet vermoeden dat GS er alles aan doet om eronderuit te komen. Iedere vóór 20 december 2018 ingediende aanvraag kan nu onder het overgangsrecht vallen. Ook al is die aanvraag heel summier en bestaat die alleen uit vermelding van naam, adres en woonplaats. Het zou net als in de andere Provincies geregeld moeten worden. Het valt niet aan burgers uit te leggen dat het hier zo wordt aangepakt. Het overgangsrecht zou alleen moeten gelden voor al verleende ontwerpvergunningen. Hiervoor zal een amendement worden ingediend.

PvdA (Schuuring) dankt de sprekers voor hun bijdragen en de collega's van de VVD voor het organiseren van de expertmeeting over dit onderwerp. Er lopen nog onderzoeken naar de impact van geitenhouderijen op de volksgezondheid. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat wonen binnen 2 kilometer van zo'n bedrijf 25% meer kans op longontsteking oplevert. In Limburg is het eigenlijk niet mogelijk om een geitenhouderij op te richten of uit te breiden op een afstand van meer dan die 2 km. Men is voor verlenging van de stop zolang niet duidelijk is wat de schade voor de volksgezondheid is en waardoor de longontstekingen worden veroorzaakt. Het tegenhouden van uitstoot van ammoniak of fijnstof is niet echt een oplossing voor deze kwestie. In het voorstel is ook opgenomen dat vermindering van uitstoot via niet bewezen technieken mag. De vraag is hoe die vermindering wordt vastgesteld. Het beste is de afronding van het onderzoek af te wachten voordat de regels veranderd worden.

GroenLinks (Mertens) verwoordt het standpunt van de fractie. Men kan zich niet vinden in de voorgestelde wijzigingsverordening, omdat men het verbod wil hanteren in afwachting van het VGO-onderzoek. De wijzigingsverordening die er nu ligt, bevat een aantal technische punten die verbazing hebben gewekt. Bijvoorbeeld de zeer ruime overgangsregeling versus de bescherming van de volksgezondheid. Het toestaan van een niet bewezen techniek doet denken aan de PAS-maatregelen. Ook daarbij was niet bewezen dat die afdoende waren. GS zou de gezondheid van de omwonenden moeten waarborgen. GS stelt een meetverplichting voor bij een niet bewezen techniek. Het kwaad kan dan al geschied zijn. De voorliggende verordening legt het risico bij de omwonenden en daar kan GroenLinks niet mee instemmen. Er zijn steeds meer gevallen van longontsteking. Er dient een afweging te worden gemaakt tussen het individuele belang van de geitenhouderijen en de belangen van de omwonenden. De veiligheid en de gezondheid staan voorop.

D66 (Jenneskens) vraagt wat het voorstel is als de tijdelijke bouwstop niet wordt gecontinueerd. Komt er een amendement in de Statenvergadering?

GroenLinks (Mertens) geeft aan dat men de amendementen steunt die door de Partij voor de Dieren worden ingediend. Men is van plan een amendement in te dienen als het risico bij de omwonenden wordt gelegd. De vraag is dan of GS de kosten voor de omwonenden heeft begroot en of er sprake is van schadevergoeding.

SP (Claessens) meent dat de geitenhouders in een hele moeilijke situatie zitten. Men wil uitbreiden maar loopt tegen beperkingen op. De gezondheidsrisico's binnen 2 km van een geitenhouderij zijn nog in onderzoek. Daarom wil men wachten met toestemming voor uitbreiding. De wens is naar kringlooplandbouw toe te werken, met kleinere aantallen vee. Als dit voorstel wordt aangenomen, geitenhouders gaan investeren en er straks een omschakeling nodig is, is de vraag hoe geitenhouders hun investeringen kunnen terugverdienen. Geitenhouders willen een gezond bedrijf en omwonenden willen een gezonde leefomgeving. Een overheid die doet wat gezegd is, is belangrijk. Een overheid dient in gesprek te gaan. De resultaten van het onderzoek moeten worden afgewacht. In de Omgevingsvisie die straks behandeld wordt staat dat men toe moet naar een andere vorm van veehouderij en landbouw

in het algemeen. Duidelijke afspraken tussen lokale en provinciale overheid over te nemen maatregelen zijn gewenst. Een reactie van de gedeputeerde^a wordt gevraagd.

VVD (Nijskens) meent dat het geitendossier nu inmiddels ruim een jaar op het bordje ligt. De dilemma's zijn door de sprekers goed naar voren gebracht. Wat opvalt is dat de laatste spreker aangaf dat die drie jaar geen doorslaggevende termijn is. Dat is hoopgevend; men is bereid te wachten. De eerdergenoemde technieken zijn milieuhygiënisch niet bewezen. Als men een operatiekamer maakt van een geitenstal, kan er niet van worden uitgegaan dat die gaat werken. De VVD is geen voorstander van uitbreiding van de geitenpopulatie. Nu meewerken aan uitbreiding verergert het probleem als later blijkt dat er wel een causaal verband is tussen aantallen geiten en afstand tot omwonenden. Als blijkt dat er geen causaal verband is, kan de stop weggenomen worden. De voorstellen in de wijzigingsverordening worden gesteund met uitzondering van de groei van het aantal geiten op een bestaand bedrijf. Wel zijn er vragen over het omgevingsrecht. De zienswijze vertoont een stuk redelijkheid. Het door mevrouw Plusquin gestelde over de kwaliteit van een aanvraag klopt volgens hem niet. Hij vraagt zich af of zij zelf wel eens een aanvraag heeft ingediend. Een gemeente gaat serieus op een aanvraag in, er is een MER-procedure gestart, er zijn al GGD-adviezen afgegeven en dergelijke. Dan is de aanvraag nog niet volledig, maar zeer zeker veel meer dan een aanvraag op een bierviltje zoals mevrouw Plusquin suggereert.

Partij voor de Dieren (Plusquin) heeft nog nooit een vergunning aangevraagd. Wat het overgangsrecht betreft: bij het bedrijf in Weert is de MER pas in mei 2019 afgerond. Het eerste VGO-onderzoek heeft in 2016 plaatsgevonden. Gelderland en Brabant hebben toen de deur op slot gedaan, hier heeft dat langer geduurd. Er was dus wel sprake van een bepaalde voorzienbaarheid. Hier is de stop in werking getreden op 20 december 2018. Daardoor zijn er nieuwe gehinderden bijgekomen. Het betrof een kippenstal en een nieuwe vestiging. De vraag blijft wanneer een aanvraag acceptabel gevonden kan worden

VVD (Nijskens) meent dat men in een rechtstaat woont en dat dit naar twee kanten werkt. Hij kent de exacte locatie niet, maar als de eigenaar van de kippenstal besluit kippen te gaan houden en zijn rechten veiliggesteld heeft, dan komen die kippen er. Hij ziet de motivering niet voor de aanname dat het overgangsrecht niet van toepassing is. Graag een reactie van de gedeputeerde. Hij vraagt in hoeverre deze wijzigingsverordening invloed heeft op de stelling dat geitenhouderijen op een landbouwontwikkelingsgebied zouden moeten plaatsvinden. Hij vraagt zich af of er verschil is tussen de gemeentelijke en de provinciale bevoegdheid en of gemeenten gehouden zijn aan deze verordening. Minder ruim mag wel maar of ruimer mag, is hem niet duidelijk. Graag een toelichting hierop.

CDA (Tegels) dankt ook de sprekers voor hun persoonlijke verhalen. Het voorstel en in het algemeen de zoektocht naar verbetering wat betreft de gezondheid van de omwonenden, de bedrijfsvoering van de geitenhouders en het dierwelzijn. De vraag is of met dit voorstel die verbetering in gang wordt gezet. Een lokale kwestie is zeer sterk van invloed op dit agendapunt. Er zijn heel veel mails ontvangen. Het juridisch advies vermeldt dat een algeheel verbod te ver gaat en alles individueel beoordeeld moet worden. Hij vraagt hoe de gemeente Weert dit ziet, is de gedeputeerde op de hoogte van dit geval en van de overgangscasus bij dit bedrijf? Hij heeft een aantal vragen aan de gedeputeerde ter onderbouwing van het standpunt van het CDA voor de Statenvergadering. Ten eerste: wat verwacht de gedeputeerde als het voorbereidingsbesluit van tafel gehaald wordt? Wat wordt dan aan ontwikkeling voorzien? Ten tweede: past dit in waar men mee bezig is? Past dit binnen de bevoegdheden, is het juridisch haalbaar? Ten derde: over het VGO-onderzoek zijn er verschillende signalen. Ook de termijn waarop dit gereed zou zijn is niet eenduidig. De vraag is wanneer de nieuwe informatie verwacht kan worden.

VVD (Nijskens) vraagt aan de heer Tegels wat de juridische houdbaarheid is van het besluit. Welk besluit wordt bedoeld?

CDA (Tegels) zegt dat het gaat over het voorliggende besluit.

Forum voor Democratie (Schaapveld) meent dat het hier gaat over beleidsformering op basis van resultaten van epidemiologisch onderzoek. Er vindt heel veel onderzoek plaats. Daaruit komt een waaier aan determinanten; het is uitermate moeilijk onderzoek. Het voorbeeld dat vandaag relevant is, is de Q-koorts van tien jaar geleden. Daarna is onderzoek gedaan en er is een verwekker gevonden. De geiten worden nu gevaccineerd. De Q-koorts dient in de huidige discussie geen rol meer te spelen. De geiten liggen onder het vergrootglas en soms de hele veehouderij. De ziekte die steeds genoemd wordt is CAP (community-acquired pneumonia), die door huisartsen wordt vastgesteld. Heel veel mensen kunnen drager zijn van dit soort bacteriën zonder ziek te worden. Bovendien zijn er meer dingen gevonden, zoals astma en COPD. Die worden minder en dat is onlogisch. Een anders onlogisch punt is dat het oorspronkelijk over kippen ging.

Partij voor de Dieren (Plusquin) vraagt of ze van de onderzoeker heeft gehoord dat er sprake is van een vermindering van astma en COPD en dat dit niet gerelateerd is aan de veehouderij, maar te maken heeft met allergieën. Het had niet te maken met het houden van geiten of kippen.

Forum voor Democratie (Schaapveld) geeft aan dat het name geldt voor veehouderijen. Het onderzoek loopt al vijftig jaar. Wonen rondom veehouderijen leidt tot hogere gezondheidsrisico's op bepaalde aspecten. Die twee ziekten nemen af en de kippen verdwijnen uit het verhaal. In de loop van de jaren worden de kippenboerderijen steeds minder schoon. Met de vrije uitloop vallen de kippen weg uit het onderzoek. De fysisch-chemische oorzaken fijnstof en ammoniak hebben geen invloed op de statistische associatie met longontsteking. Er kan nog een microbiële oorzaak zijn, een bacterie, een virus of schimmel, maar dat is volgens mevrouw Smit zoeken naar een speld in een hooiberg. De Gezondheidsraad brengt regelmatig rapporten uit over de relatie tussen veehouderij en de volksgezondheid. In het laatste rapport van vorig jaar staat dat er voor gezondheidsrisico's rondom veehouderijen onvoldoende harde bewijzen zijn om beleid op te formeren. Meer onderzoek is noodzakelijk. De hier aanwezige geitenhouders zien er wat hem betreft heel gezond uit. De geitenhouders vallen niet bij bosjes uit. Een onderzoek van het Nivel en het AMC heeft aangetoond dat de boeren in Nederland van alle beroepsgroepen het meest gezond zijn. De boeren zelf hebben er kennelijk weinig last van. Er is een statistische associatie, er is meer CAP en een aantal onverklaarbare uitkomsten van het onderzoek. Vertekeningen kunnen optreden, causaliteit is niet aangetoond en het komt nu in een politieke sfeer. De veestapel zou gehalveerd moeten worden. Anderen menen dat er een einde moet komen aan de bio-industrie. Koeientaks zou weer ingevoerd worden. Forum voor Democratie is niet van plan om deze mooie sector van de economie nog eens drie jaar op slot te gaan zetten voor onderzoek waarvan de uitkomst onzeker is. De fractie steunt ondernemers en boeren, zeker in deze moeilijke tijd. De nieuwe wijzigingsverordening moet eraf. De oude was ook niet gewenst. Men kan toe met de bestaande uitgebreide regelgeving.

Partij voor de Dieren (Plusquin) vraagt of ze goed begrijpt dat de heer Schaapveld het Statenvoorstel van tafel wil hebben en uitbreiding voorstaat. Ze vraagt wat er in de fractie van FvD is gebeurd tussen het vorige en het huidige debat. Toen werd heel duidelijk gesteld dat er bij zelfs maar de geringste twijfel aan de gezondheid geen geit meer bijkomt.

Forum voor Democratie (Schaapveld) merkt op dat hij er de vorige keer niet bij was en nu wel. Het VGO 3-rapport is er, het rapport van de Gezondheidsraad is erbij gekomen, er is een diepe studie gemaakt. Men vindt niet dat er drie jaar zo kan worden doorgegaan met deze mooie sector hier in Limburg.

Partij voor de Dieren (Plusquin) heeft nog een vraag. Het standpunt van FvD is helemaal gedraaid, maar is het bekend dat de geitensector explosief is gegroeid? Is bekend hoeveel van de geitenmelk bestemd is

voor de export?

Partij van de Arbeid (Schuuring) heeft een vraag voor de heer Schaapveld. Er is geen causaliteit aangetoond in het onderzoek. Reden om de beperkingen op geitenhouderij op te heffen. Er wordt momenteel nog onderzoek naar gedaan. De vraag is waarom er niet op het resultaat kan worden gewacht.

Forum voor Democratie (Schaapveld) merkt op dat het nog maar de vraag is of het rapport dat in 2022 uitkomt, iets oplevert. Mevrouw Smit heeft dezelfde gedachte. Het is zo'n onzekere situatie waar vrijwel zeker niets uitkomt. Wat de export betreft: Forum voor Democratie is trots op de export van auto's en chips van geïmporteerde grondstoffen. Een pluim voor de exporteurs die Nederland zo op de kaart zetten.

Lokaal Limburg (Van der Linden) meent dat er één ding zeker is: het is onzeker. Het pijnpunt is dat daarmee ook een andere sector in het geheel betrokken wordt, de juridische. Daar neemt men altijd ruim de tijd. De Provincie loopt vooral juridisch risico. Het dilemma in dit verhaal is dat daarmee rekening moet worden gehouden. Als men nu iets toestaat dat niet blijkt te werken, wordt men daarop afgerekend. De zaak op slot houden, houdt datzelfde risico in. Het beleid zwabbert heen en weer. Een punt is duidelijk: Altwēterheide is nu een brug te ver, met name vanwege de voorlichting die gegeven is op initiatief van de VVD. De vraag is of de Provincie de regels stelt of moet de gemeente dat doen. Hij wil dit graag van de gedeputeerde weten. Hij pleit ervoor er geen geit bij te doen, maar ondernemers geven aan dat er wel zaken gerealiseerd kunnen worden wat betreft moderne stallenbouw. De investeringen vergen uitbreiding van de veestapel. De tussenhandel verdient veel aan de kaas en niet de producent. Als de investeringen bijdragen aan minder ziekte, zou er een bijdrage geleverd kunnen worden zodat de ondernemer zelf minder hoeft te betalen en zijn bedrijf minder in de schulden hoeft te steken. Het huidige onderzoek dat in 2021 is afgerond, is wat Lokaal Limburg betreft het eindpunt. De Provincie kan ook een bijdrage leveren aan het onderzoek naar gezondheidsrisico's. Graag hoort de fractie wat de gedeputeerde daarvan vindt.

SP (Claessens) vraagt of de heer Van der Linden pleit voor nog een onderzoek waar de Provincie aan meebetaalt.

Lokaal Limburg (Van der Linden) ontkent dit. Hij pleit ervoor dat misschien als een ondernemer denkt dat hij een heel goed ontwerp heeft in zijn stal, dat daaraan wordt bijgedragen. In het onderzoek kan dan bekeken worden hoe die stal het gedaan heeft.

VVD (Nijskens) heeft een vraag. Hij vindt dit voorstel een beetje opvallend, omdat uit de expertmeeting bleek dat ammoniak en fijnstof niet de triggers waren voor de verhoogde kans op longontsteking. Het is prima als de uitstoot van ammoniak en fijnstof omlaaggaat, maar volgens mevrouw Smit heeft dat dan geen effect op de longontstekingsproblematiek.

Lokaal Limburg (Van der Linden) merkt op dat de sector dit zelf aangeeft en hij wil die kant niet onbelicht laten. De onderzoeker heeft zelf aangegeven dat het zoeken is naar een speld in een hooiberg. Misschien kan de Provincie helpen zoeken.

VVD (Nijskens) vraagt of de heer Van der Linden het voorstel wil uitbreiden en niet alleen de focus op de geiten wil richten.

Lokaal Limburg (Van der Linden) meent dat er dan voorzichtig moet worden begonnen. Hij wil eerst horen wat de gedeputeerde ervan vindt en dan kijken of verdergegaan wordt.

Partij voor de Dieren (Plusquin) meent dat die subsidies er al zijn voor innovaties en dierenwelzijn. Misschien kan de gedeputeerde dan aangeven hoeveel subsidie er al gegeven is. De geitenhouderij is

een zeer lucratieve business en ze verwacht niet dat men noodlijdend is. Het belastinggeld van de Limburgers moet ook niet worden weggegooid. De fractie wil vooral die drie jaar afwachten.

D66 (Jenneskens) wil het graag kort houden. Ze was het grotendeels eens met de VVD. Als in deze verordening niet wordt vastgesteld dat de tijdelijke bouwstop vervalt, zou deze stop niet de einduitkomst moeten zijn. Meer gerichte maatregelen kunnen genomen worden als er meer duidelijkheid is over de relatie tussen geitenhouderij en gezondheid. Die is er ondanks de vele onderzoeken nog niet. Men zou dit voorstel willen vaststellen in PS, en de amendementen van Partij voor de Dieren en GroenLinks op de inhoud beoordelen. Na afronding van het onderzoek kan men tot een definitief standpunt komen.

Gedeputeerde Mackus vindt de betogen van de diverse fracties interessant. Die geven een beeld van de uiteenlopende meningen. Het VGO-rapport is met pluimvee begonnen en die causaliteit wordt nu niet meer aangetoond. Bij geiten is wel correlatie maar geen causaliteit aangetoond. Dat is de moeilijkheid van dit debat. Het gaat om een voorzorgsbeginsel, maar tegelijkertijd is ook het zorgvuldigheidsbeginsel van belang. Er wordt regelgeving gemaakt op basis van iets dat niet zeker is. Men wil snel wat doen maar om dat juridisch sterk te doen, is lastig. Dat staat ook in de adviezen van AKD. Alle gegevens zijn trouwens openbaar.

Partij voor de Dieren (Plusquin) merkt op dat het tweede stuk, over de uitspraak van de Raad van State, twee uiterst suggestieve vragen van het college bevat. Daaruit blijkt dat het college eronderuit wil.

Gedeputeerde Mackus gaat in op de vragen die gesteld zijn. Ten eerste de vraag van mevrouw Mertens over de omgeving en planschade. In juridische zin is dat ene civielrechtelijk en het andere publiekrechtelijk. Daar moet men zorgvuldig mee omgaan. Dat is de reden voor hoe het beleid is opgeschreven. Het doel is geen nieuwe vestiging, geen omvorming en uitbreiding onder een aantal voorwaarden over dierenwelzijn en verbetering zonder dierenuitbreiding. Tijdens de vorige vergadering met insprekers is daar goed naar gekeken. GS heeft toen gesteld dat op het moment dat iemand wil uitbreiden, de emissies op die locatie omlaag moeten en een andere geitenhouderij gestopt moet worden. Dit zou betekenen dat er minder mensen belast worden. Er worden geen conclusies getrokken op basis van aantallen over ammoniak of fijnstof. Er zijn twee opmerkingen over de insprekers en mevrouw Plusquin: het gaat heel weinig gebeuren in deze sector. In de praktijk zal men terughoudend zijn. Er zijn drie categorieën, waaronder geitenhouderijen tot 51 stuks. Die worden niet meegerekend en dit zal worden gewijzigd. Innovatie is belangrijk, rekening houdend met het VGO-rapport. Daardoor zijn er minder geitenhouderijen en is er minder emissie op die plek. Dat is de denklijn van GS.

De voorzitter vraagt of mevrouw Plusquin haar vraag tot de tweede termijn kan uitstellen.

Partij voor de Dieren (Plusquin) wil graag weten of er dan een gelijk aantal geiten moet worden opgekocht.

Gedeputeerde Mackus wil daar straks op terugkomen. De vraag wordt ook gesteld hoe innovatie gemonitord wordt. Het Rijk heeft een proefstalregeling. GS heeft daar twee dingen aan toegevoegd: monitoring en – als het niet werkt – intrekken van de vergunning. Een gemeente kan altijd een nadere afweging maken. GS maakt beleid voor de hele Provincie Limburg en een gemeente kan lokaal hiervan afwijken. GS staat hierin juridisch zwakker. De vraag van de heer Nijskens over strenger of minder streng: een gemeente mag wel strenger zijn, maar niet minder streng. Het terechte punt van mevrouw Claessens over kringlooplandbouw en de visie algemeen: in de Staten komt dit onderwerp terug. Dit hangt af van de grootte. Een kringloop moet sluitend zijn; op sommige plekken kan die kleiner zijn en op andere kan die groter zijn. Het stikstofverhaal van de heer Rossel: in de verordening zit altijd een lijn naar een daling van stikstof. Het overgangsrecht zoals door meerdere fracties nagevraagd: in eerste instantie gaat het over ontvankelijkheid. Het is echt niet zo dat iemand op een bierviltje een aanvraag kan indienen, zoals door

mevrouw Plusquin gesuggereerd. De heer Nijskens vulde hierop aan dat er een enorme papierwinkel bij komt kijken. De gemeenten hebben aangegeven dat men dit zorgvuldiger wil doen. Sommige gemeenten hebben besloten de aanvragen van vóór de tijdelijke bouwstop onder het overgangsrecht te laten vallen. Ook hier kunnen gemeenten dingen doen die GS niet kunnen doen. De heer Tegels stelde een vraag over de gemeente Weert. Daar is men voornemens de vergunning voor Altweerderheide in te trekken, maar men wil wel de besluitvorming van GS afwachten, waardoor het makkelijker wordt. Een gemeente kan een nadere afweging maken die juridisch sterker is dan een Provincie. Men baseert zich bij GS op een rapport van VGO, waarbij de causaliteit niet is aangetoond, zoals door de heer Schaapveld uitgebreid toegelicht. De heer Tegels vroeg wat er gebeurt als er niet wordt vastgesteld. De heer Schaapveld is geen voorstander van het wijzigen van de omgevingsverordening omdat er al zoveel regels zijn. Er is een omgevingsverordening, waarin staat dat nieuwvestiging niet mogelijk is. Wat er dan gebeurt is dat bedrijven kunnen uitbreiden, maar de ammoniak- en stikstofemissie mag niet toenemen. Mevrouw Plusquin vroeg naar de houdbaarheid volgens AKD. Op deze verordening zal niemand rechtstreeks in beroep gaan. Bij een lopend verzoek waarop een beroep wordt gedaan en waarbij terugverwezen wordt naar de verordening, is de vraag of dat juridisch houdbaar is.

CDA (Tegels) stelt een vraag: is het juridisch sterker als de gemeente daar zelf een besluit over neemt, of als men doet wat de Provincie wil.

Gedeputeerde Mackus geeft aan dat een gemeente altijd een nadere afweging kan maken omdat zij voor de lokale omgeving opkomt. Zij staat hierin juridisch sterker. Mevrouw Plusquin vroeg of de toevoeging van het college op het uitbreidingsverhaal zoals besproken in een vorige vergadering, betekent dat dit letterlijk op het aantal dieren betrekking heeft. Het is heel ingewikkeld om dieren te tellen. De handhaafbaarheid is lastig. Als iemand vijftig geiten koopt, mag die dan met vijftig geiten uitbreiden? Dat zal niet gebeuren. Puur juridisch gezien tellen kleine bedrijven, zoals gezegd, niet mee. Als er een toevoeging wordt gedaan zal dit punt juridisch nader worden omschreven.

Partij voor de Dieren (Plusquin) stelt een vraag. Er zijn veel halfopen stallen. Stel dat een geitenhouder met duizend geiten er nog een geitenhouderij met vijfenvijftig geiten bij koopt. Diegene past de eigen stal aan – de stal wordt gesloten en er worden luchtwassers geïnstalleerd – waardoor het dierenwelzijn achteruitgaat. Doordat de emissies ten gevolge van de aanpassingen dalen, kan het zijn dat de geitenhouder met veel meer geiten kan uitbreiden.

Gedeputeerde Mackus geeft aan dat er categorieën bepaald zijn: tot 50 geiten, van 50 tot 1900, van 1900 tot 1999 en tenslotte de categorie boven 2000 geiten. Binnen die categorieën zal gekeken moeten worden naar de praktische uitwerking en de handhaafbaarheid. Als er een geitenbedrijf wordt weggehaald, zullen veel minder mensen last hebben.

VVD (Nijskens) wil graag weten of bij uitkoping van een geitenhouderij dit bedrijf in Limburg moet zitten. Is er een lijstje van geitenhouderijen? Als er maar 30 geitenhouderijen zijn, is het niet zo moeilijk.

Gedeputeerde Mackus meldt dat er ca. 10 heel kleine geitenhouderijen zijn en nog 32 grotere. Het bedrijf dat wil uitbreiden of stoppen moet in Limburg zitten. De inschatting van GS is dat er heel weinig gaat gebeuren, maar er moet wel beleid komen. De voorkeur is de aanpassing te doen, maar de afweging ligt bij de Staten.

De voorzitter vraagt of er behoefte is aan een tweede termijn, waarbij het de voorkeur verdient zich niet te herhalen.

Lokaal Limburg (Van der Linden) begrijpt uit de toelichting van de gedeputeerde dat de geitenhouderij Altweerderheide door de gemeente Weert kan worden tegengehouden. Daarmee wordt ingegaan op de

vraag van de inwoners en dat is een goede zaak. Experimenteren met stallen schijnt al mogelijk te zijn en hij hoopt dat dit meer gebeurt. Voor Lokaal Limburg blijft dit een bespreekstuk in de Staten.

VVD (Nijskens) meent dat als er besloten wordt dat er geen geit bij mag komen, er een amendement nodig is.

Gedeputeerde Mackus geeft aan dat er vier scenario's zijn; er wordt niets vastgesteld. Wat gebeurt er dan? Er ligt een voorstel van GS om de kleine geitenhouderijen buiten beschouwing te laten. De vraag over dierenaantallen van mevrouw Plusquin blijft in beeld. Er zal beleid moeten komen. Als er niets verandert, is het oude reglement van kracht. Het moet juridisch zorgvuldig voorbereid worden, met het advies van GS erbij.

GroenLinks (Mertens) heeft een vraag over het antwoord van gedeputeerde. Er wordt gezegd dat als er innovatie plaatsvindt met de niet bewezen staltechniek en die gemonitord wordt, dat men dan de vergunning intrekt. Er staat echter in de verordening dat dit een mogelijkheid is, geen feit.

Gedeputeerde Mackus beaamt dat er na monitoring bepaald moet worden of het werkt. Het gaat om de helft van de emissie, maar niet om 49% of 51%. Daar zal zorgvuldig mee omgegaan worden.

Partij voor de Dieren (Plusquin) heeft nog een vraag over de latente ruimte. Hoe groot is die ruimte? Er komt een amendement op de vluchtroute voor ammoniak en fijnstof. Men wacht de memo af over de compenserende sluiting en de dierenaantallen. Ook de aanpak van andere Provincies wat betreft de ontvankelijkheid van een aanvraag zal in een amendement worden verwerkt. Wat betreft het intrekken van vergunningen is de vraag wie dat gaat betalen.

Gedeputeerde Mackus geeft aan dat de amendementen tegemoetgezien worden. De latente ruimte voor ammoniak: op een aantal plekken is de Wet BVB niet compleet. Er is naar de cijfers gevraagd. Dat geldt ook voor stikstof.

T8497 Gedeputeerde Mackus zegt toe om voor de PS-vergadering van 15 november de Web-BVB gegevens beschikbaar te stellen ten aanzien van het aantal bedrijven in de verschillende milieucategorieën.

PVV (Hermans) geeft aan te wachten tot 15 november; het wordt toch een bespreekstuk.

De voorzitter bedankt iedereen voor de inbreng. Het wordt een bespreekstuk voor de Provinciale Staten. Er is door gedeputeerde toegezegd aanvullende informatie te sturen. Hiermee is dit agendapunt gesloten.

Conclusie: het onderwerp wordt als bespreekstuk geagendeerd voor de Statenvergadering van 15 november 2019.

De commissie voornoemd,

M. Depondt-Olivers

L. van Birgelen

voorzitter

commissiegriffier